

טעמי המקרא
(TROPE)*

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּ הַמַּיִם

* *Music*. A manner of playing; a mode; a harmonization. *Obsolete*.

רש"י ברכות סב ע"א

- [These are] the musical notations of the Torah, Prophets, and Writings, whether recorded in scrolls or [reflected] in raised voice or the tintinnabulation of the recitation of *pashta*, *darga*, and *shofar mahpakh*. One moves one's hand according to the notation; I have witnessed [this practice] among readers who have come from the Land of Israel.

נגינות טעמי מקרא של תורה,
נביאים, וכתובים, בין בניקוד
שבספר בין בהגבהת קול ובצלצול
נעימות הנגינה של פשטא ודרגא
ושופר מהפך: מוליך ידו לפי טעם
הנגינה; ראיתי בקוראים הבאים
מארץ ישראל.

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ
 והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח
 אלהים מרחפת על פני המים ויאמר אלהים יהי
 אור ויהי אור וירא אלהים את האור כי טוב
 ויבדל אלהים בין האור ובין החשך ויקרא
 אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה ויהי ערב
 ויהי בקר יום אחד
 ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל
 בין מים למים ויעש אלהים את הרקיע ויבדל
 בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר
 מעל לרקיע ויהי כן ויקרא אלהים לרקיע שמים
 ויהי ערב ויהי בקר יום שני

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ * 1
 היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים
 מרחפת על פני המים: ויאמר אלהים יהי אור ויהי 3
 אור: וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל אלהים בין 4
 האור ובין החשך: ויקרא אלהים לאור יום ולחשך 5
 קרא לילה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד: * 6
 ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין 6
 מים למים: ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים 7
 אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע ויהי
 כן: ויקרא אלהים לרקיע שמים ויהי ערב ויהי בקר 8
 יום שני: * 9
 ויאמר אלהים יקו המים מתחת השמים אל מקום אחד 9
 ויהי ערב ויהי בקר יום שלישי

While there are slight variations in the cataloguing of these notations, they are generally divisible into five gradually descending orders of strength :

- **Keisarim** (emperors): *sof pasuk* and *etnahta*;
- **Melakhim** (kings): *segol*, *shalsholet*, *zakef katan*, *zakef gadol*, *tipeha*;
- **Sarim** (ministers) or *mishnim* (viceroys) : *ravi'a`*, *zarka'*, *pashta'*, *yativ*, *tevir*;
- **Shelishim** (officers): *Pazer*, *karnei parah*, *telisha' gedolah*, *geresh*, *gereshayim*, *munah le-garmeh*;
- **Mesharetim** (servants): *munah*, *mahpakh*, *merekha'*, *merekha' kefulah*, *darga'*, *kadma'*, *telisha' ketannah*, *yerah*.

A *Te'amim* Primer

Moshe Sokolow

The following is a brief introduction, for teachers, to *te'amei ha-mikra*, with an emphasis on its function as an application of conventional grammar, syntax, and reading comprehension.

1. *Te'amim* are Punctuation

Substitute “punctuation” for *te'amim* and their principal function becomes both apparent and familiar: combining words into phrases and indicating the relationship of adjacent phrases to one another. By teaching *te'amim* we are instructing students in punctuation: the syntactical division of a verse as it is meant to be understood. Proper understanding produces proper punctuation; incorrect punctuation betrays misunderstanding.

There is, of course, more to *te'amei ha-mikra* than just recognizing it as Biblical punctuation. We also have to establish the ground rules of Biblical Hebrew syntax and to determine which punctuation values are represented by which *te'amim*.

2. *Continuous Dichotomy*

The principle which governs Biblical Hebrew syntax (*vis a vis te'amim*) is “continuous dichotomy,” i.e., a verse is divided into two parts, and then each part is subdivided in two — continuously — until each subdivision consists of no more than two words.

Let us take for instance, Genesis 1:4:

וירא אלקים את – האור כי – טוב ויבדל אלקים בין האור ובין החשך.

a) The first, and major, division — indicated by a change of subject or action — separates the verse as follows:

1. וירא אלקים את – האור כי – טוב

2. ויבדל אלקים בין האור ובין החשך

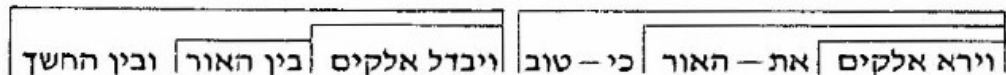
b) Next we subdivide each part into subunits of no more than two words each:

1. וירא אלקים | את – האור | כי – טוב

2. ויבדל אלקים | בין האור | ובין החשך.

c) Then we establish the relative positions of the parts of the sentence to each other, yielding the following diagram:

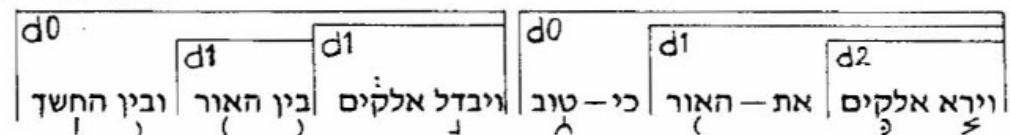
[NOTE: All divisions are represented by vertical lines, the height of each line determined by the relative importance of the division it represents. The attached horizontal line indicates the range of the phrase determined by that division.]

d) Finally, the relationships between the subdivided units — like the relationships among major and subordinate clauses in English syntax — are delineated by a hierarchic system of disjunctive (pausal) *te'amim*. (See summary below).

3. *The Hierarchy of the Te'amim*

- a) The end of a complete sentence is marked by the highest order accent, called **סילוק** (a.k.a. **סוף פסוק**) whose symbol is **!** [NOTE: All *te'amim* are positioned above or below the accented syllable of the word they accompany.] Here: **החשך**
- b) The largest break within the sentence is served by another highest order accent, the **אתנחתא** (symbol: **^**) Here: **כי-טוב**
- c) The largest remaining subdivision within each half of the sentence gets a disjunctive accent of the second level: **טפחא** for **את-האור** and **זקף** for **אלקים**
- d) Finally, whenever a second word remains within a unit [NOTE: hyphenated words count as a single word for this purpose], it is served by a conjunctive (joining) accent: **תביר** is served by **דרגא** (**זקף; וירא**); **מונח** (yielding **זקף קטן**); (**ויבדל: זקף קטן**); (**בין ובין**) **מרכא** and **סילוק** both by **טפחא**
- e) The result:

4. A Summary of the Accents: Disjunctive accents

- a) d0 (Hebrew: **קיסרים**) disjunctives of the highest order
אתנחתא סילוק
- b) d1 (Hebrew: **מלכים**) disjunctives of the second level
סגול זקף-גדול זקף-קטן טפחא
- c) d2 (Hebrew: **משנים**) disjunctives of the third level
זרקא תביר יתיב פשטא רביע
- d) d3 (Hebrew: **שלישים**) disjunctives of the lowest level
מנח-לגרמיה גרשים גרש תלישה-גדולה פור

Principle of hierarchy of disjunctive accents: The disjunctive accent which divides a phrase is of one level lower than the disjunctive accent which marks the end of that phrase.

Conjunctive accents:

תלישה-קטנה דרגא מהפך קדמא מרכא מנח

MASORETIC TEXT IV

ANOMALIES:

- KEREI-KETIV
 - DOTS
 - TRUNCATED/REDUCED/ENLARGED LETTERS
 - SUSPENDED LETTERS
 - INVERTED NUNS
 - SCRIBAL EMENDATIONS
-

RABBI DAVID KIMḤI (II SAMUEL 15:21)

It appears that during the First Exile, the [authoritative] scrolls were lost or moved and the sages who knew Scripture well died. The Men of the Great Assembly, who restored the Torah to its previous glory, found differences among the remaining scrolls and followed the majority, according to their judgment.

Wherever they were unable to make a determination, they wrote one [version] without vocalization, or wrote it in the margin but not in the body of the text, or wrote one [version] in the margin and another in the text.

נראה כי בגלות הראשון אבדו
הספרים ונטלטלו והחכמים יודעי
המקרא מתו, ואנשי כנסת הגדולה,
שהחזירו התורה ליושנה, מצאו
מחלוקת בספרים הנמצאים והלכו
בהם אחר הרוב לפי דעתם. ובמקום
שלא השיגם דעתם על הברור, כתבו
האחד ולא נקדו, או כתבו מבחוץ ולא
כתבו מבפנים, או כתבו אחד מבחוץ
ואחד מבפנים:

ויהי בימי אמרפל מלך-שנער אריוך מלך אלסר כדלעמר יא רביע
מלך עילם ותדעל מלך גוים: עשו מלחמה את-ברע מלך
סם ואת-ברשע מלך עמרה שנאב ומלך אדמה ושמאבר
מלך צביים ומלך בלע היא-צער: כל-אלה חברו אל-עמק צבויים
השדים הוא ים המלח: שתים עשרה שנה עבדו את-

לעת ערב והנה עלה-זית טרף בפיה וידע נח כירקלו המים
מעל הארץ: ויחל עוד שבעת ימים אחרים וישלח את-היונה
לא-יספה שוב-אליו עוד: ויהי באחת ושש-מאות שנה
בראשון באחד לחדש חרבו המים מעל הארץ ויסר נח את-
מכסה התבה וירא והנה חרבו פני האדמה: וכחדש השני
בשבעה ועשרים יום לחדש יבשה הארץ:
אלהים אל-נח לאמר: צא מן-התבה אתה ואשתך ובניך
ונשי-בניך אתך: כל-החיה אשר-אתך מכל-בשר בעוף
ובבהמה ובכל-הרמש הרמש על-הארץ הוצא אתך ושרצו
בארץ ופרו ורבו על-הארץ: ויצא-נח ובניו ואשתו ונשי-

נח

וידבר רביע

הוצא

הנער הצפה את-עיניו וירא והנה עס-רב הלכים מדרך
אחריו מעד ההר: ויאמר יונדב אל-המלך הנה בעי-המלך
באו כדבר עבדך בן היה: ויהי ככלתו לדבר והנה בעי-
המלך באו וישאו קולם ויבכו וגם-המלך וכל-עבדיו ככו ככי
גדול מאד: ואבשלום ברח וילך אל-תלמי בני-עמיחור מלך
גשור ויתאבל על-בניו כל-הימים: ואבשלום ברח וילך גשור
ויהי-שם שלש שנים: ותכל דוד המלך לצאת אל-אבשלום
כי-נחם על-אמנון כי-מת: וידע יואב בן
צרויה כי-לב המלך על-אבשלום: וישלח יואב תקועה ויקח
משם אשה חכמה ויאמר אליה התאבלי-נא ולבשי-נא
בגדי-אבל ואל-תסוכי שמן והיית כאשה זה ימים רבים
מתאבלת על-מת: ובאת אל-המלך ודברת אליו כדבר
הזה וישם יואב את-הדברים בפיה: ותאמר האשה התקעית
אל-המלך ותפל על-אפיה ארצה ותשתחו ותאמר הושעה
המלך: ויאמר-לה המלך מה-לך ותאמר
אבל אשה-אלמנה אני וימת אישי: ולשפחתך שני בנים
וינצו שניהם בשדה ואין מציל ביניהם ויכו האחד את-האחד
וימת אתו: והנה קמה כל-המשפחה על-שפחתך ויאמרו
תני את-מכה אחיו ונמתהו בנפש אחיו אשר הרג ונשמידה
גם את-היורש וכבו את-גחלתיו אשר נשארה לבלתי שום
לאישי שם ושארית על-פני האדמה: ויאמרו
המלך אל-האשה לכי לביתך ואני אצוה עליך: ותאמרו
האשה התקועית אל-המלך עלי אדני המלך העון ועל-בני
אבי והמלך וכסאו נקי: ויאמר המלך המדב
אליך והבאתו אלי ולא-יסיף עוד לגעת בך: ותאמר יונדב
נא המלך את-יהוה אלהיך מהר-בית גאל הדם לשחת ול
ישמידו את-בני ויאמר חי-יהוה אם-יפל משערת בני

עמיחור

שים

מהרבית

וְהוּא עֹבֵר לִפְנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחֲוּ אֶרְצָה שִׁבְעַתְּפָעָמִים
עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אֲזִיז וַיִּרֶץ עָשׂוּ לִקְרֹאתוֹ וַיִּזְבְּקוּהוּ
וַיַּפֵּל עַל צוּאָרוֹ וַיִּשְׁקְדוּ וַיִּבְכוּ וַיִּשֵׂא אֶת עֵינָיו

וְהוּא עֹבֵר לִפְנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחֲוּ אֶרְצָה שִׁבְעַתְּפָעָמִים עַד-³
גִּשְׁתּוֹ עַד-אֲזִיזוֹ: וַיִּרֶץ עָשׂוּ לִקְרֹאתוֹ וַיִּחַבְּקוּהוּ וַיַּפֵּל עַל-⁴
צוּאָרוֹ וַיִּשְׁקְדוּ וַיִּבְכוּ: וַיִּשֵׂא אֶת-עֵינָיו וַיִּרְא אֶת-הַנָּשִׁים ה-

JERUSALEM TALMUD (PESAḤIM 9:1)

Wherever the dotted letters are in the minority [in a particular word], expound on the undotted letters and ignore the dotted letters, and whenever the dotted letters are in the majority, expound on the dotted letters and ignore the undotted letters.

ורבנן אמרי: בשעה שהכתב רבה על הנקודה, את דורש את הכתב ומסלק את הנקודה, ובשעה שהנקודה רבה על הכתב, את דורש את הנקודה ומסלק את הכתב.

AVOT DE-RABBI NATAN (VERSION B, CHAPTER 37)

Why all these letters dotted? Ezra said: If Elijah should [eventually] say, “Why did you write [these letters]?” I shall say to him: “But I dotted them!” And should he say, “You wrote them correctly,” I shall erase their dots.

ולמה נקוד על כל האותיות הללו? אלא כך אמר עזרא: אם יבוא אליהו ויאמר, “[למה] כתבתה?”, אומר אני לו, “כבר ניקדתי עליהם”. ואם יאמר לי, “יפה כתבתה אותה”, הריני מסלק נקודותיהן מעליהן.

רש"י בראשית ל"ג:ד'

Dots are placed above the letters of this word, and a difference of opinion is expressed in the Baraitha of Sifré as to what these dots are intended to suggest. Some explain the dotting as meaning that he did not kiss him with his whole heart, whereas R. Simeon the son of Johai said: Is it not well-known that Esau hated Jacob? But at that moment his pity was really aroused, and he kissed him with his whole heart. (Sifrei Bemidbar 69.2)

- וישקהו – נקוד עליו. ויש חלוקין בדבר בברייתא דספרי (ספרי במדבר ט"ז:י'): יש שדרשו נקודה זו לומר שלא נשקו בכל לבו. אמר ר' שונא ליעקב, אלא נהפכו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ
וְהָאֲרֶץ הָיְתָה תֵהוֹ וּבְהוֹ וְחֶשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וּרוּחַ

אֵלֶּה תוֹכְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ **בַּיּוֹם** בְּרָא אֱלֹהִים
עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיב אֶרֶץ וּשְׁמַיִם וְכָל שֵׁיחַ הַעֲדָה

וַיִּבְרָא יְהוָה אֶת מִשְׁהַל לֵאמֹר פְּיָחוֹס בֶּן אֲלֶעָזָר בֶּן
אֲהֵרָן הַכֹּהֵן הַגִּיד לִי אֶת חֲזוֹנִי מֵעַל נְתִי יִשְׂרָאֵל
בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאֹתֵי בְּתוּכֶם וְלֹא כִלִּיתִי אֶת נְתִי
יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאֹתֵי לִכְן אָמַר הַנְּתִי לָתֵן לִי אֶת בְּרִית
שְׁכֵימ וְהָיְתָה לִי וְלִצְרָעוֹ אֲחֻדִּיּוֹ בְּרִית כְּהֵנֵן עִוְכֶם

JUDGES 18:30

שֵׁם-הָעִיר לְדַאשְׁנָה: וַיְקִימוּ לָהֶם בְּנֵי-דָן אֶת-הַפֶּסֶל וַיְהוֹנָתָן ל
בֶּן-גֵּרְשָׁם בֶּן-מִלְשָׁה הוּא וּבְנָיו הָיוּ כַהֲנִים לִשְׁבַט הַדָּנִי עַד-
יוֹם גְּלוּת הָאָרֶץ: וַיִּשְׁימוּ לָהֶם אֶת-פֶּסֶל מִיִּכָּה אֲשֶׁר עָשָׂה לֹא
כָּל-יְמֵי הַיּוֹת בֵּית-הָאֱלֹהִים בְּשֵׁלָה: וַיְהִי אֵיט

JERUSALEM TALMUD (BERAKHOT 9:2)

... If he were meritorious,
he would be [remembered
as] the son of Moses;
otherwise, as a son of
Menasseh.

”ויהונתן בן גרשום בן מנשה”.

נון תלוי –

אם זכה, בן משה,

ואם לאו, בן מנשה.

המוֹצֵה

ויהי בנסע

ז

הארץ ויאמר משׁׁה קוֹבֵה יְהוָה ויפְצוּ אִיבֵיךָ ויִצְטוּ
משׁׁה אִיךָ מִפְּנֵיךָ וּבִטְחֵה יֹאמֶר שׁוֹבֵה יְהוָה
רַב־בָּזוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל

ז

SHABBAT (115B-116A)

The Sages taught: "... The Holy One, blessed is He, made signs for this portion fore and aft to indicate that it is not in its proper place. Rabbi [Yehudah the Prince] said: Not for this reason, but because it is **an important and independent book**.

Rabbi Shmuel bar Nahman said in the name of Rabbi Yonatan: "[Wisdom built its house and] hewed its seven columns" (Proverbs 9:1)—this refers to **the seven books of the Torah**.

תנו רבנן: "ויהי בנסע הארץ ויאמר משה... " – פרשה זו עשה לה הקדוש ברוך הוא סימניות מלמעלה ולמטה, לומר שאין זה מקומה. רבי אומר: לא מן השם הוא זה, אלא מפני **שספר חשוב הוא בפני עצמו**.

דאמר רבי שמואל בר נחמן, אמר רבי יונתן: "חצבה עמודיה שבעה" (משלי ט', א) – אלו **שבעה ספרי תורה**.

SCRIBAL EMENDATIONS (תיקון סופרים)

Three *midrashim*—Mekhilta, Sifrei, and Tanhuma—record among them eighteen instances throughout the Tanakh of a phenomenon they call *tikkun soferim*—literally, scribal emendations. While the term seems to imply a deliberate alteration of the original text, it is better understood as **euphemistic speech**, i.e. a circumlocution designed to insure reverential treatment, for the most part of God.

וַיִּפְּנוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ סְדֹמָה, וְאַבְרָהָם עוֹדֵנוּ עֹמֵד לְפָנָיִךָ ה':
The men turned away and went towards Sodom,
while Abraham yet stood before God (Genesis 18:22).

According to an earlier verse (18:3), Abraham had asked God to put up with his interruption of their conversation to enable him to exercise hospitality. In that case, it was God who was “yet” standing before Abraham!

Yet, rather than describe God as waiting for a human being, Scripture utilized a form of indirection in order to preserve God’s dignity, so to speak.

וְאִם כָּכָה אַתָּה עֹשֶׂה לִי, הָרַגְנִי נָא הַרְג אִם מְצָאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ, וְאֵל
אֶרְאֶה בְּרַעְתִּי:

If this is what You do to me, please kill me, if I have found Your favor, lest I witness my undoing (Numbers 11:15).

Moses is pleading with God to provide him with assistance in feeding the people, who have complained (again!) about their diet.

In that case, if he were to fail to satisfy them, it would be not Moses' personal undoing, but God's plans would be undone.

Scripture again utilized euphemistic speech to deflect the criticism from God onto Moses.

Masorah Ketannah and Masorah Gedolah

The actual form that the masoretic notes takes consists of two apparatuses, one known as the *Masorah Ketannah*, the “Lesser” (Latin: *Parva*) *masorah*, which appears in abbreviation in the left or right margin of the text of the Tanakh, and the other as the *Masorah Gedolah*, the “Greater” (*Magna*) *masorah*, which appears in the upper or lower margin and provides explanations and illustrations of the abbreviated notes appearing in the *Masorah Ketannah*.

ט"ו אלול

כתובים

מז העשרים וארבע נרול שמו
בישראל ונודע אשר נדפס ראשונה
בבית הבומבירגי נחמד ונעים לכל
עם תרגום מסרה גדולה וקטנה
ופירושים ודקדוקים
רבים :

אך טוב גוסף עליהם :

מונה בדיוק רב מאד כפי כח האפשר בידה' סגובה
עלינו :

בויניציאה

במנות המרים היקרים - כודע שחם בפער'ים :

פייטרו ולורנצו בראנאדין

בבית האומץ ויואני קאיון סנת אבינו מלכנו
חדש עלינו שנה טובה לפרט קטן :

הקטן יהיה לאלף והשעיר לבני עמו אמי'ה
בעתה אחי אנה :

IN VENETIA. MDCXVIII.
Appreſſoi Clarif. Sig. Pietro e Lorenzo Bragadin.

כי עמד קמה מן הליך ויסב קמה
ס רעים מחטאים ור' ממה הכהן
ד' זלפי רעתי כי מלת דשעים הס
נים כים נברס כי הטקט לא יוכל

אשרי

האיש • בעשרת לסוכו
במזמור בסור בהלל
בהללויה כנגד עטרה בני אדם טאמרוהו ח
טלמה אהף וטלמה בני קרח הלוקין על ידותו

סימ' אשרי האיש אשר לא הליך ריש סיפרא • לא יחשוב ו' לו עון • אשרי אדם שזמע לוי •
ומימ' בלשון ארמי גברא חשיב שמיעי' • וכדרך ד' וסימ' נמסר בסור בהעלתך • לא
כן יט בקריאה וסימ' נמסר בירמיה סימ' ב' :

לא הליך בעצת רשעינו
ויס' לא עמד ובמושגו
כי אם בתורה
בתורתו יהנה יומם
והיה כעין שתול על
אשר פרו יתן בעהו
ובול וכל אשר יעשה
לא כן הרשעים כי את
דפנו רוח :

טוביה

דנבר דלא הליך
במלכת רשעין
ובאורחת חיובין לא קם ובסיעת מ
ממיקני לא איסתחר • אילהן
בנימוס • דיי רעותיה ובאוריתיה
מרגין יומם ורילי • ויהי כאילן חיו
דנציב על טורפו מוי די אינביה מ
מבשל בעידניה ואטרפויל לא נתרון
וכל לזבלבווי דמלכלב סנדר
ומצלח • לא מטור היכנא רשעי
איריהן כמוז די תשקפיניה על עולא :

פ
ל' ב' ב'
ג' חמ'
כ' דגסל' ב'

Genesis 1:1

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ:

Masorah Ketanah

ה', ג' ראש' פסוק' ג' ל'

Masorah Gedolah

בְּרֵאשִׁית ג' ראש' פסוק' בראשית ברא אֱלֹהִים ממלכות ממלכת וב' באמצע ממלכת מלכות
בָּרָא אֱלֹהִים ג' בראשית ברא אֱלֹהִים אשר ברא אֱלֹהִים לעשות כי שאל נא לימים ראשונים

Abbreviation:	Explanation:
ה' ג' ראש' פסוק	The word “בראשית” appears five times in the Tanakh, three times at the beginning of a verse and twice in the middle of a verse.
וב' באמצע	
ג'	The phrase “ברא אֱלֹהִים” appears three times.
ל' [= ליתא]	The word combinations “אֶת הַשָּׁמַיִם” and “וְאֶת הָאָרֶץ” appear nowhere else in the Tanakh.